

Theo Teunissen: 'Ik ontdek nog steeds nieuwe dingen'

Je zou ze, met een knipoog naar de literatuur, 'de tachtigers' kunnen noemen. Drie oud-conservatoriumdocenten in, Bijbels gesproken, de leeftijd der zeer sterken. Bert Matter en Jan Welmers vierden vorig jaar hun 80^e verjaardag, op 6 september aanstaande is het de beurt aan hun vriend en oud-collega Theo Teunissen.

Teunissens opvolger in de Utrechtse Jacobikerkerk, Gerrit Christiaan de Gier, en de Commissie Jacobiconcerten organiseren op zaterdag 15 september een verjaardagsconcert voor de jubilaris. Een mooie aanleiding voor een goed gesprek met de man die gedurende zijn lange loopbaan als docent en uitvoerend musicus bij velen de liefde voor muziek heeft aangewakkerd.

Ik spreek Theo Teunissen op de plek die als een rode draad door zijn leven loopt: de Jacobikerkerk. Hij werd er gedoopt, deed er belijdenis, trouwde er met zijn Joke en was er bijna drie decennia organist. Nog steeds is hij vrijwel iedere maandag achter de klavieren van zijn vertrouwde Garrels-/Meere-orgel te vinden. "Ik ben Gerrit zeer dankbaar dat hij me de mogelijkheid heeft gegeven om hier te blijven studeren. Ik ken ook collega's die bij hun pensionering meteen hun sleutel moesten inleveren. Dat is toch jammer. Ik kan er overigens wel mee leven dat je als kerkorganist op een bepaald moment moet plaatsmaken voor een jongere generatie. Over leeftijdsgrenzen kun je discussiëren, maar je moet ook niet willen doorgaan totdat anderen zeggen dat het misschien tijd is om te stoppen."

Ter voorbereiding op het interview heb ik een aantal vragen opgeschreven, maar dat blijkt eigenlijk overbodig. Teunissen is een geanimeerd verteller en wat ik in ieder geval wilde weten, komt vanzelf aan bod.

De jonge Theo begon al vroeg met muzieklessen. "Thuis hadden we een piano en een harmonium. Op mijn vijfde kreeg ik mijn eerste lessen, maar dat was geen onverdeeld succes. Mijn leraar was weliswaar een professional, maar in pedagogisch opzicht schoot hij tekort. Hij begreep niet hoe je een kind van vijf les gaf. Op mijn zevende kreeg ik een andere leraar, een amateur die wél begreep hoe je een jong kind enthousiast maakt voor de muziek. Vanaf dat moment werd orgelspelen de hobby waar ik al mijn tijd in stak."

BIOGRAFIE

1938	Geboren te Rotterdam
1954 - 1962	Studie aan het Utrechts Conservatorium bij Stoffel van Viegen en Cor Kee (orgel) en Ludwig Schonk (piano)
1954 - 1959	Organist Torenspleinkerk Vleuten
1958 - 1968	Docent kerkorgel aan de Gemeentelijke Muziekschool Utrecht
1959 - 1974	Organist Wilhelminakerk Utrecht
1968 - 1992	Docent hoofdvak orgel en orgelmethodiek aan het Utrechts Conservatorium
1974 - 1978	Organist Julianakerk Utrecht
1978 - 2005	Organist Jacobikerk Utrecht

Aan het orgel van de St.-Stanislas in Toulouse, 1990. Op de achtergrond leerling Paul Steg.

Collectie Joke Hooikammer-de Graaf

Theo Teunissen concerteerde in bijna alle West-Europese landen en in een aantal Oost-Europese landen zoals de voormalige DDR en Oekraïne. Verder speelde hij desgevraagd het orgel van de universiteit van Victoria in Canada in. Hij maakte een aantal lp- en cd-opnamen en verzorgde radio-bespeelingen voor de NCRV en de EO. Als redacteur verzorgde hij onder auspiciën van het Nederlands Muziek Instituut de uitgave van de orgel- en vioolwerken van Julius Röntgen.

JOOST VAN BEEK
(TEKST EN FOTOGRAFIE)

De Utrechtse Jacobikerk.

Toen Theo tien was, ging hij lesnemen bij G.H. (Gerrit) de Kruijff in de Vredeskerk aan de Johannes Camphuysstraat (in 1987 gesloopt). “De Kruijff kwam uit de school van Johan Wageenaar, de vroegere Dom-organist. Hij was een uitstekend pedagoog en heeft me naast het literatuurspel ook grondig onderwezen in de klassieke harmonieeler. Daar heb ik later ontzettend veel profijt van gehad. Eerlijk gezegd zat ik me later op het conservatorium tijdens de lessen harmonieeler wel eens te vervelen omdat ze me weinig nieuws brachten. In de tijd dat ik bij De Kruijff les had, haalde ik ook veel inspiratie uit het orgelspel van Willem van der Hoeven, de toenmalige organist van de Jacobikerk, waar wij zondags kerkten. Het spel van Van der Hoeven blonk uit in kleurrijke voorspelen en mooie koraalharmonisaties.” Op vijftienjarige leeftijd werd Theo toegelaten tot de voorbereidende klas

van het conservatorium. De studie aan het conservatorium werd afgesloten met het behalen van de onderwijsakte B en het eindexamen solospel. Orgel studeerde hij bij Stoffel van Viegen, piano bij Ludwig Schonk. “Dat was een goede combinatie. Ludwig Schonk was een geweldige pedagoog. Stoffel van Viegen was een kleurrijk man en in die tijd een briljant organist. Veel heb ik bij Stoffel geleerd als registrant bij zijn concerten. Door het uitzoeken van registraties maakte ik uitgebreid kennis met het Nederlandse orgelpalet. Op een bepaald moment kwam

Cor Kee als docent naar het Utrechts Conservatorium. Naast improvisatie kwam tijdens zijn lessen ook literatuurspel aan bod. Veel aandacht was er voor de eigentijdse muziek. Je leerde bij Cor Kee heel structureel denken. Na mijn afstuderen heb ik nog zeven jaar, zo eens in de maand, privéles van hem gehad. Verder volgde ik cursussen eigentijdse muziek bij Ton de Leeuw en cursussen Kerkmuziek.”

NICOLAÏKERK

Teunissen was student aan het conservatorium toen de Nicolaïkerk zijn roemruchte Marcussen-orgel kreeg. “Dat was natuurlijk iets bijzonders voor ons als orgelstudenten. De toenmalige organist van de Nicolaïkerk en initiator van het nieuwe orgel was Lambert Ern . Toen het orgel gereed was, organiseerde Ern  een groot aantal concerten. Daarvoor nodigde

hij grootheden als Helmut Walcha uit. De kerk zat dan afgeladen vol, voor het concert stonden er buiten lange rijen. Ook organiseerde Ern  orgelverspers op de zaterdagavond, waarna hij met een aantal leerlingen in Café De Poort op de Neude een nazit hield. Ik was een regelmatige bezoeker van deze verspers, iets wat mijn leraar Stoffel van Viegen trouwens niet heel geweldig vond – die had weinig met het nieuwe orgel. Hoewel ik niet tot de leerlingen van Ern  behoorde, nodigde hij mij ook uit voor de nazit.”

EERSTE BAAN

De lange docentenloopbaan van Theo Teunissen begon op de Gemeentelijke Muziekschool Utrecht. “De orgellessen gaf ik in de Wilhelminakerk. De orgelklas groeide daar uit tot 32 leerlingen per week. Samen met directeur Johan van Vossen organiseerde ik jaarlijks het Domstad Orgelconcours voor amateurorganisten. Ruim 15 jaar lang was dit een ontmoetingsplek voor amateurorganisten en hun leraren uit het hele land. Naast de muziekschooldocent namen afwisselend bekende organisten als Cor Kee, Bert Matter, Hans van Nieuwkoop en André Verwoerd plaats in de jury. Tijden zijn helaas veranderd: de Utrechtse muziekschool heeft op kerkorgelgebied hoegenaamd niets meer te bieden.”

OPVOLGER COR KEE

“Toen Kee zijn pensioen naderde, vroeg hij mij of ik zijn opvolger wilde worden als docent pedagogiek/methodiek. Zo kwam ik als docent op het conservatorium terecht. Het was toen natuurlijk een andere tijd: internet bestond nog niet, dus je was aangevoerd op standaardliteratuur. Daaruit stelde ik het lesmateriaal samen. Mijn aanpak sloeg aan en kreeg bredere bekendheid in het land. Ik ben toen ook gevraagd als jurylid bij de Staatsexamens orgel, die plaatsvonden in Den Haag en Dordrecht.

Utrecht had in die tijd een enorme orgelklas. Nico van den Hooven, die

Cor Kee was opgevolgd als hoofd-
vakdocent, kreeg te veel uren. Het
conservatorium schakelde mij op
voorspraak in om ook hoofdvakles-
sen te gaan geven. Later voegden zich
ook Kees van Houten en Jan Welmers
daar nog bij, zodat het Utrechts con-
servatorium over vier hoofdvakdocen-
ten beschikte. Een voordeel daarvan
was dat we desgewenst leerlingen
konden uitwisselen. We hebben nauw
met elkaar samengewerkt en leerden
veel van elkaars specialiteiten.

Naast alle vakmatige aspecten van het
lesgeven, vind ik de menselijke con-
tacten ook belangrijk. Ik was altijd
zeer geïnteresseerd in de persoonlijke
omstandigheden van mijn leerlingen.
Die omstandigheden kunnen immers
hun weerslag hebben op de prestaties
van studenten. Daarom heb ik ook
altijd een beetje moeite gehad met
het systeem van binnen een bepaalde
tijd tentamens halen of afstuderen.
Ik begrijp het wel, maar soms heeft
iemand gewoon meer tijd nodig. Als
een student een tentamen niet haalde,
nam ik altijd ruim de tijd voor een
herkansing. Een mens heeft tijd nodig
om zich te ontwikkelen. Tegenwoor-
dig is de studieduur heel afgepast.
In zo'n systeem zou ik nu met mijn
werkwijze niet meer passen.

Toen ik 54 was, eindigde ik mijn
lespraktijk op het conservatorium. Ik
kon gebruikmaken van een eenmalige
regeling die het mogelijk maakte om
vroegtijdig te stoppen met werken.
Nico van den Hooven had daar al
eerder gebruik van gemaakt, Jan Wel-
mers en ik volgden."

BUITENLANDSE CONCERTEN

"Na mijn vertrek bij het conserva-
torium kon ik me meer gaan toeleg-
gen op het geven van concerten. In
Nederland, maar ook daarbuiten. Ik
denk dat ik van mijn 54e tot mijn 74^e
zo'n 75 à 80 concerten in het buiten-
land heb gegeven. Deels heb ik dat
te danken aan de secretaresse van de
Landelijke Werkgroep Gemeentecon-
tacten Nederland-Duitsland. Deze
werkgroep vergaderde regelmatig in

Theo Teunissen als docent - herinneringen van een oud-leerling

"In 1985 werd ik als orgelstudent toegelaten aan het Utrechts Con-
servatorium. Aangezien ik net herstellende was van de ziekte van
Pfeiffer, besloot ik eerst een voorbereidend jaar te gaan doen.
Theo Teunissen werd mijn docent en is dat gebleven tot aan mijn
DM-examen in 1991.

De orgellessen vonden plaats in de Jacobikerk; een les begon stee-
vast met een kop koffie en een sigaret in de hal van de kerk. Theo
zorgde ervoor dat je op je gemak voelde, waardoor de les altijd in
een zeer prettige sfeer verliep.

In het eerste jaar werkten we vooral aan het aanleren van een
goede techniek, iets waar ik hem tot op de dag van vandaag erg dankbaar voor ben. Met bijna
militaire precisie oefenden we door middel van de befaamde/beruchte Schmitt-oefeningen ver-
schillende vormen van het orgelspel. Met resultaat: je merkte dat het toucher beter werd en dat
de verschillende articulaties ook het literatuurspel verrijkten. Theo gaf bijna per noot aan welke
articulatie nodig was; als ik deze partituren nu weer bekijk, duizelt het me van al zijn aantee-
ningen. Kwam je wat verder in de studie dan kreeg je meer vrijheden om ook je eigen muzikale
voordracht te ontwikkelen.

Als docent orgelmethodiek en didactiek kwam zijn nauwkeurigheid ook goed naar voren. Hij liet
je als student natuurlijk zelf nadenken over de aanpak van een les, maar hij had een geweldig
goed lesplan klaarliggen voor het geval je er toch niet helemaal uitkwam.

Samen met de andere orgeldocenten Jan Welmers, Nico van den Hooven en Kees van Houten
vormde Theo een geweldig op elkaar ingespeeld team. Ieder met zijn eigen kwaliteiten, elkaar
aanvullend waar nodig, een hecht vriendschappelijk team. Dat had ook zijn weerslag op de stu-
denten: geen groepjes rondom één docent maar de orgelklas als een eenheid. Een heerlijk muzi-
kaal klimaat om je als student te kunnen ontwikkelen.

Hoogtepunt was de orgelreis naar Toulouse in 1990 met bijna alle orgelstudenten en het hele
docententeam (Nico van den Hooven leefde toen helaas niet meer). Zelfs Theo werd het soms te
veel in Toulouse: zoveel orgels uit alle stijperiodes bezoeken en dat een week lang ... De fantas-
tische sfeer onderling en vooral ook de geweldige diners hielden ons op de been.

Theo heeft zeer veel orgelstudenten succesvol opgeleid; altijd zeer bescheiden, niet graag zelf op
de voorgrond. Hij stelde zich ten dienste van de leerling, en die eigenschap maakte hem tot een
zeer kundig docent."

Joke Hooikammer-de Graaf, organist Oude Kerk Ermelo

de Jacobikerk. Het was nog voor de
'Wende' en Oost-Duitse organisten
mochten in die tijd alleen naar het
buitenland als zij minimaal vijf con-
certuitnodigingen konden laten zien.
In samenwerking met de secretaresse
van de werkgroep heb ik meerdere
Oost-Duitse organisten in de Jacobi-
kerk laten concerteren. Na de val van
de Muur kreeg ik uitnodigingen om
in Duitsland te komen spelen. Later
breidden de contacten zich uit en
ging ik ook in andere landen concer-
teren. Ik heb gespeeld in onder meer

de Dom van Freiberg, de Dom van
Ulm, St. Paul's Cathedral in Londen
en de Kathedraal van Brussel. Rijk
werd je er niet van, althans niet in
materieel opzicht, maar ik heb er wel
veel fijne nieuwe contacten aan over-
gehouden."

JAPANNERS

De buitenlandse concertreizen van
Teunissen leveren smakelijke verha-
len op. "Ik gaf een concert in Igls, een
plaatsje vlakbij Innsbruck. Tijdens
het studeren zat mijn vrouw zoals

gebruikelijk beneden in de kerk te luisteren. Er zat ook een Japans echtpaar in de bank. Ik riep naar mijn vrouw of een bepaalde registratie goed klonk. Mijn vrouw bevestigde dat, ze zag de Japanners beleefd knikken. 's Avonds was het echtpaar aanwezig bij het concert. Na afloop kwam de man boven bij het orgel. Hij stelde zich voor, maar ik verstond zijn naam niet goed. We converseerden wat in het Engels en op een gegeven moment vroeg de man of hij ook even mocht spelen. Ik zag al gauw dat hij een enorme techniek had. Ik sprak hem aan in het Engels, maar hij zei: "Praat maar Nederlands, ik heb in Nederland gestudeerd bij Piet Kee en Ton Koopman." Er ging bij mij nog geen lampje branden. Na het concert gingen we samen met het echtpaar een hapje eten. Tijdens het eten vertelde de Japanse dame dat haar man pas een opnameproject met alle Bachcantates had afgerond. Pas toen drong het tot mij door dat ik zat te praten met Masaaki Suzuki. Een aantal jaren later, toen hij met de Nederlandse Bachvereniging in Vredenburg de *Matthäus-Passion* uitvoerde, is hij nog op bezoek geweest in de Jacobikerk. Behalve een muzikale vakman vind ik hem ook een hartelijk en sociaal mens. Iemand zonder sterallures. Gelukkig maar, want met dikdoenerij heb ik niets, daar kan ik me heel rebels van gaan gedragen."

REGISTRATIES VAN BACH

"Memorabel was ook een concert in Fraureuth. Daar staat een Silbermann-orgel dat door Bach zelf gekeurd is. Ik zat wat te studeren, toen de koster boven kwam met de opmerking dat hij registraties van Bach voor dit orgel had. Even later kwam hij terug met een dik vergeeld boek. En warempel, daar zag ik diverse registraties van Bach staan. Voor tweestemmig spel, plenum enzovoort. Allemaal heel precies opgeschreven, kennelijk bedoeld om de toenmalige dorpsorganist een handje te helpen. Ik heb zelf ook uit die bron geput. Op een gegeven moment speelde ik een tweestemmige variatie uit Bachs partita *O Gott, du*

'Men is het gevoel voor inkeer en stilte kwijtgeraakt. Terwijl juist vanuit de stilte de muziek wordt geboren'

frommer Gott. Mijn vrouw, die beneden zat te luisteren, riep verrast naar boven: 'waar heb je die registratie vandaan?!'

Ook in Spanje en Italië ben ik prachtige orgels tegengekomen. Je merkt dat muziek uit deze landen echt thuiskomt op de orgels waarvoor ze

geschreven is. Dan speel je zo'n *Toccatà per l'Elevezione* van Frescobaldi in Bologna met alleen een Italiaanse Prestant 8 voet, maar dan wel eentje die zo breed en zangrijk is dat hij de hele kerk vult. Dat zijn onvergetelijke ervaringen ..."

INSPIRATIEBRONNEN

“Mijn muzikale interesse ging en gaat nog steeds veel verder dan alleen het orgel. Al op jonge leeftijd nam ik via de radio en concertbezoek kennis van klassieke muziek in al haar vormen. Daar heb ik zeer veel van geleerd, net als van het bestuderen van bronnen over oude muziek. Kenmerkend in alle bronnen is het steeds terugkerende thema: de oude dansvormen. De dansen vormen, met hun tempi en karakteristieke ritmes, de basis voor de interpretatie van de oude muziek. Bach zegt dan ook dat het noodzakelijk is om eerst oude dansen te leren spelen voordat je preludes, fuga’s enzovoorts gaat spelen. Veel heb ik ook opgestoken van de uitvoeringspraktijk van Gustav Leonhardt en Nikolaus Harnoncourt. Ik herinner me dat Nico van den Hooven en ik soms op onze knieën naar een – vertraagd afgespeelde – lp zaten te luisteren om te doorgronden hoe zij bijvoorbeeld de versieringen uitvoerden.”

KERKORGANIST

De kerkelijke loopbaan van Theo Teunissen begon in 1954 in de Torenspleinkerk te Vleuten. “Dat was destijds een midden-orthodoxe gemeente. Omdat ik op het fraaie maar kleine Bätz-orgel een wezenlijk deel van de literatuur niet kon studeren, zocht ik daarnaast een groter studieorgel. Dat bleek nog niet eenvoudig, de meeste Utrechtse organisten hielden de deur dicht. Mees van Huis deed dat niet, van hem mocht ik op zijn orgel in de Buurkerk studeren. Daar ben ik hem altijd dankbaar voor geweest. Later kon ik op mijn beurt iets voor Mees betekenen: toen de Buurkerk sloot en museum werd, kon Mees daar geen les meer geven. Ik heb toen de Jacobikerk beschikbaar gesteld. Mees heeft mij daar op een bijzondere manier voor bedankt: toen ik een keer boven bij het orgel kwam, stond daar voor mij een manuscript van zijn *Passacaglia in cis-klein* op de lessenaar.

Na mijn Vleutense periode belandde ik in de Wilhelminakerk. Daar

bedreef men hoog-liturgie. Overigens nog voordat de Domkerk dat deed, die was toen nog een gewone wijkgemeente. Men volgde in de Wilhelminakerk de oecumenische ordinaria van onder meer Willem Vogel en Frits Mehrrens. De gemeente had twee predikanten, van wie met name dominee Den Boer zeer liturgisch was ingesteld. Ik heb in de Wilhelminakerk een fijne tijd gehad. Omdat het pneumatische De Koff-orgel me op

Foto uit *Hervormd Utrecht*

Ds. A. (Aris) Kool (1927-2006) diende de Jacobikerk van 1966 tot aan zijn emeritaat in 1989.

den duur minder voldoening schonk, verkaste ik naar de Julianakerk. Daar stond, weliswaar achter een lelijk front, een prachtig Witte-orgel [na de sloop van de kerk overgeplaatst naar Geervliet, JvB]. Liturgisch gezien was het daar echter minder interessant dan in de Wilhelminakerk. Al met al bewaar ik gemengde herinneringen aan deze periode.”

En toen kwam je in 1978 in de Jacobikerk terecht, een gemeente van heel andere snit. Vergde dat veel gewenning?
“De Jacobikerk had in die tijd een stevige gereformeerdheids-signatuur. Ondanks de sobere liturgie voelde ik me er als organist snel thuis. Je weet waar je aan toe bent, net zoals – zij het op een andere manier – in hoog-liturgische kringen. Met wat daartussen zit

heb ik veel meer moeite, dat is in liturgisch opzicht vaak vlees noch vis.

Aan mijn samenwerking met de toenmalige predikant, dominee A. Kool, denk ik met plezier terug. Kool stond open voor mijn suggesties en was bereid om de liturgie op bepaalde punten aan te passen. Zo begon vanaf dat moment iedere morgendienst met de *Psalm van de zondag*. Daar kon ik dan in mijn orgelspel voor de dienst op inhaken. Verder hield Kool ervan om bepaalde bijbelgedeelten breder uit te werken, dan preekte hij bijvoorbeeld drie maanden lang uit Jesaja. Als organist vond ik dat wel prettig, dat gaf me ruim de tijd om passende muziek uit te kiezen. Ook werd de collecte verplaatst. Die was eerst tijdens het voorspel op het slotlied, maar dat vond ik niet fijn. Nadat ik dat had aangekaart, kreeg de collecte een zelfstandige plek in de liturgie, na het antwoordlied op de preek. Dat leverde mij meer vrijheid op bij het orgelspel tijdens de inzameling.”

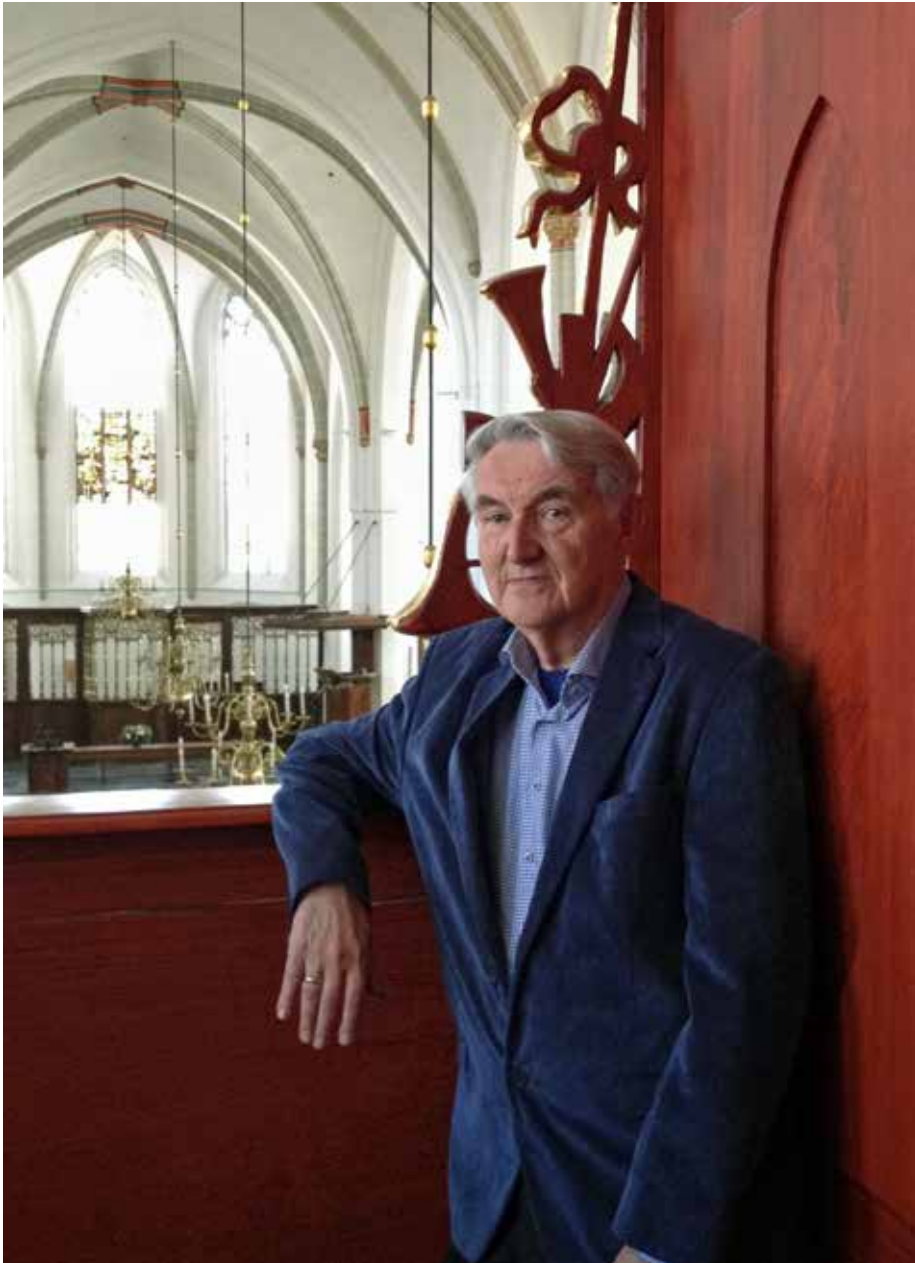
ZATERDAGMUZIEK

Niet lang na zijn aanstelling begon Teunissen ook concerten in de Jacobikerk te organiseren. “Mensen vroegen of er in de Jacobikerk, net als in de Dom, ruimte was voor een concertserie op de zaterdag. Ik was daar wel voor in. En zo begon de Zaterdagmuziek in de Jacobikerk. Eerst in de ochtend, later aan het begin van de middag. Aanvankelijk waren er vooral orgelconcerten, maar ik merkte al snel dat de zogenoemde orgel-plusconcerten meer bezoekers trokken. Door mijn werk aan het conservatorium had ik veel contacten met zangers, koren en instrumentalisten. Eens in de zoveel tijd gaf ik zelf een orgelconcert en met de collecteopbrengst kon ik dan weer nieuwe concerten organiseren. Ik heb altijd zelf financieel quitte kunnen spelen, sponsors en subsidieverstrekkers waren er niet.

Hoe zou je het orgel van de Jacobikerk typeren?

“In zijn algemeenheid vind ik dat het karakter van een orgel bepalend

moet zijn voor de muziek die je erop speelt. Ik baseer die mening ook op de vele klassieke concerten die ik heb bezocht. Dat heeft me veel geleerd over de eigenheid van een instrument. Zo bezien vind ik het Jacobi-orgel het meest geschikt voor repertoire uit de achttiende en de eerste helft van de negentiende eeuw. Ik hou er niet zo van als organisten tijdens concerten muziek spelen die eigenlijk niet bij dit orgel past, zoals een grote Reger of Liszt, of de *Litanies* van Alain. Je moet dan zoveel kunstgrepen uithalen dat je zowel de muziek als het instrument geweld aandoet.”

STILTE

“Terugkijkend heb ik in de Jacobi-kerk met name genoten van de diensten in de Stille Week. Er heerste dan een bijzondere, verstilde sfeer in de kerk. Ook tijdens de zondagse middagdiensten was het vrijwel altijd stil voor de dienst. Ik vond het fijn om in zo'n setting te spelen, aan geklets tijdens het orgelspel heb ik een hekel. Niet omdat ik mezelf zo belangrijk vind, maar omdat je als organist geen sfeer kan scheppen als het rumoerig is. Helaas werd er op zondagmorgen steeds meer en steeds harder gekletst voor en na de dienst en tijdens de collecte. Men is het gevoel voor

inkeer en stilte kwijtgeraakt. Terwijl juist vanuit de stilte de muziek wordt geboren.”

AMBACHTSMAN

Teunissen is ook actief als componist. Hij schreef diverse psalm- en liedbewerkingen, zette gedichten van Augustinus op muziek en componeerde recent nog een Magnificat voor fluit en orgel. “Als componist zie ik mezelf vooral als ambachtsman. Mijn stukken hebben niet de genialiteit van bijvoorbeeld Jan Welmers. Toch denk ik bij het beluisteren van een eigen compositie zeker wel eens: dat zit mooi in elkaar, dat klinkt goed. De afgelopen jaren heb ik zo'n vijftien-zeventig bewerkingen gemaakt over nieuwe strofeliëden in het nieuwe liedboek. Die stapel ligt nog steeds op uitgave te wachten. Dat heeft te maken met de auteursrechten die op de melodieën rusten.”

Hoe zie je de toekomst van het orgel en de kerkmuziek?

“Over het niveau van de Nederlandse organisten ben ik positief. Het lijkt wel of het niveau iedere generatie weer een stapje omhoog gaat. Feit is wel dat het aantal orgelstudenten vergeleken met vroeger drastisch is gedaald. De ontkerkelijking is daarvan een belangrijke oorzaak, er is voor organisten simpelweg minder emplot. Toch zie ik nog steeds kansen voor het orgel, zeker in combinatie met andere kunstvormen, zoals film en dans. Daarmee bereik je ook nieuw publiek.

Kerkelijk gezien hou ik m'n hart vast. Verschuivingen zijn overal wel waarneembaar, maar in de PKN gaat het allemaal een stuk sneller dan bijvoorbeeld in de reformatorische wereld. Het orgel heeft niet meer het alleenrecht. Ik heb daar op zich geen moeite mee, mits de kerkmuziek onder leiding staat van een breed geschoolde kerkmusicus. En dat is vaak niet het geval. Dominee Kool zei altijd: als iets niet is gestoeld op kennis van de historie en de traditie, ontbreekt het fundament. Je ziet dat nu ook in de praktijk: in veel kerken

Theo Teunissen als kerkorganist - herinneringen van een kerkganger

“Halverwege de jaren '80 was ik regelmatig als kerkganger in de Jacobikerk te vinden. Mijn vrouw Marjolein kerkte daar destijds. Ze was er ook hulpkoster en woonde naast de kerk. Van Theo mocht ik op het orgel studeren. Vanwege zijn drukke lespraktijk en omdat hij natuurlijk zelf ook wilde studeren, deed ik dat meestal 's avonds laat of 's morgens vroeg.

De diensten in de Jacobikerk hadden een voornaam karakter met een goede opbouw. De liturgie was gereformeerd van opzet: men zong hoofdzakelijk psalmen. Maar dan niet zomaar een enkel versje, nee, liefst de hele psalm of een groot deel daarvan. Daarbij kwamen ook veel onbekende psalmen aan bod, er bestond binnen de gemeente een grote bereidheid om die aan te leren.

Theo had de diensten altijd tot in de puntjes voorbereid. Hij wist stevast de juiste sfeer te treffen, zowel in zijn voorspelen en begeleidingen als in de keuze van literatuur. Ik kon erg genieten van zijn harmonisaties en improvisaties, in diverse stijlen. Zijn begeleidingen waren strak, hij hield de vaart er goed in. Tijdens de samenhang moest hij soms wel aan het orgel trekken: de kerk zat meestal stampvol en het orgel van de Jacobikerk kon dat maar met moeite aan.

Qua literatuur speelde Theo veel werk van Johann Sebastian Bach. Koraalgebonden werk, maar ook vrije werken, zoals de trisonates. Je zou kunnen zeggen dat hij, voor zover het de eredienst betreft, Bach de Jacobikerk heeft binnengehaald.

Het spel en de muziekkeuze van Theo sloten enorm aan bij de lezingen en de preken van de toenmalige predikant, dominee Kool. Ik heb thuis nog een interview met dominee Kool liggen en vind het wel aardig om daar iets uit te citeren:

Ik voel mij bijzonder thuis in de sobere, lichte en ruime Jacobikerk. Er is een prachtig orgel waarop Theo Teunissen op uiterst fijngevoelige wijze de gemeentezang begeleidt. Een goede kerkdienst is echt een eredienst. Die heeft te maken met de heiligheid en de heerlijkheid des Heren, met eerbied en diep ontzag, met 'Gods liefelijkheid en schone dienst', zoals de oude berijming van Psalm 27 zegt. Een goede kerkdienst is ook mooi. Dat is helemaal in de geest van Calvijn. Zijn beginsel, zijn motto voor de eredienst was 'poids et majesté', gewicht en majesteit. (Hervormd Utrecht, september 1989)

Predikant en organist vonden elkaar daarin. Ze vormden echt een twee-eenheid, iets wat toen tamelijk uniek was in die kringen.

Wat betreft de contacten met de andere Utrechtse kerkorganisten: die waren zonder meer goed te noemen. Theo was en is een collegiaal mens. Hij maakte zich bijvoorbeeld sterk voor goede arbeidsomstandigheden en -voorwaarden, zoals correcte toepassing van de geldende regeling.

Al met al beschouw ik het spel van Theo tijdens de eredienst als een belangrijke inspiratiebron voor mij. Ik heb er veel van opgestoken en van meegenomen in mijn eigen praktijk als kerkorganist.”

Ko Zwanenburg, cantor-organist Nicolaïkerk Utrecht

over love, love en nog eens love. Ik vind zo iets niet in een kerkdienst thuishoren. In de kerk gaat het over de goddelijke liefde en die is van een heel andere orde.”

BLIJVEN ONTDEKKEN

Ten slotte de vraag aan welke muziek de vitale bijna-tachtiger zijn hart het meest heeft verpand. Het blijft even stil. “Dat vind ik een lastige vraag. Als het goede muziek is, maakt het genre mij niet zoveel uit. Goede muziek heeft een emotionele kant (zonder in goedkope sentimentaliteit te vervallen), heeft uitstraling en vertelt een verhaal dat interessant is. Er moet in ieder geval iets te ontdekken blijven, in zowel de muziek als de uitvoering. En het mooie is dat ik nog steeds nieuwe dingen ontdek.”

Het verjaardagsconcert voor Theo Teunissen op zaterdag 15 september begint om 20.00 uur. De kerk is om 19.00 uur open. De toegang is vrij, een ieder is van harte welkom.

Van de cd die Theo Teunissen met hoboïst Henk Swinnen maakte, zijn nog enkele tientallen exemplaren beschikbaar. De cd is op 15 september verkrijgbaar (prijs € 10,00).

Speciaal voor *De Orgelvriend* maakte Theo Teunissen een muziekbijlage over Lied 601 uit het *Liedboek Zingen en bidden in huis en kerk*. De klavarnotatie is te downloaden van onze website www.orgelvriend.nl.

is er in liturgisch opzicht sprake van een rommeltje. De kerk was vroeger de drager van de cultuur, maar van die rol is weinig meer over. Ik wil niet prekerig overkomen, maar ik ben wel eens bang dat de kerk verwordt tot een humanistische club. Zo was

ik laatst bij een popmuziekdienst. Men was nogal verbaasd om mij daar te zien. Tja, als je je ergens een mening over wilt vormen, moet je wel weten waar het over gaat. In die dienst klonk Engelstalige popmuziek met swingend koor en band. Het ging